

درآمدهای نفتی اعضای اوپک افزایش یا کاهش؟

درآمدهای اوپک حدود ۴٪ کمتر از درآمدهای اعضای طی مدت مشابه سال گذشته بود.

● افزایش درآمدهای حاصل از صادرات نفت اوپک در نیمه دوم سال ۹۹ می‌تواند سبب افزایش قدرت مالی و اقتصادی اعضای اوپک در طی سال باشد.

● علی‌رغم پیش‌بینی افزایش ۲۹٪ در بهاء نفت طی سال ۹۹ نسبت به سال ۹۸، درآمدهای حاصل از صدور نفت اوپک به دلیل کاهش نفت صادراتی به مقدار ۴۰٪، تنها ۲۴٪ افزایش خواهد یافت (نسبت به کل سال قبل).

● کاهش درآمدهای نفتی اوپک طی سال ۹۸ و اوایل سال جاری باعث ایجاد مشکلات اقتصادی/اجتماعی/سیاسی در کشورهای عضو این سازمان گردید و اکنون

درآمد نفتی اوپک برای سال ۹۹ در حدود ۱۲۶/۶ میلیارد دلار یا ۲۳٪ بالاتر از

درآمد تحقق یافته در سال گذشته خواهد بود. درآمد واقعی اعضای اوپک از محل صادرات نفت (تعدیل یافته یا نرخ تورم) در سال گذشته پایین‌ترین میزان از سال ۱۹۷۲ تاکنون بوده است. علی‌رغم افزایش اخیر درآمد اوپک در سال ۹۹ بطور واقعی این درآمد کمتر از درآمد واقعی اعضا این سازمان در اوج خود یعنی سال ۱۹۸۰ خواهد بود.

● با شروع افزایش سریع قیمت‌های نفت از مارس سال جاری، انتظار می‌رود درآمدهای نفتی اعضای اوپک طی شش ماهه دوم امسال نسبت به شش ماهه دوم سال گذشته تا ۵۵٪ افزایش یابد. این افزایش نسبت به شش ماهه اول سال جاری ۴۲٪ خواهد بود. در نیمه اول سال جاری

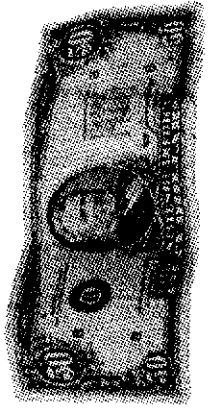
علی‌رغم تلاش به منظور تنوع بخشیدن به منابع درآمدی، بیشتر کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا از نظر اقتصادی بویژه در

زمینه درآمدهای صادراتی و درآمدهای دولتی به صادرات نفت وابسته‌اند. افزایش اخیر قیمت نفت، بدنبال کاهش شدید آن در سال ۹۸ و اوایل سال ۹۹، باعث شده تا کشورهای منطقه و بویژه اعضای اوپک نسبت به دستیابی به اهداف بودجه‌ای خود امیدوار گردند. آنچه در ذیل آمده در واقع برگرفته از آخرین گزارش اداره اطلاعات انرژی آمریکاست که البته در برخی موارد با گزارشات سایر منابع نیز مقایسه شده است.

نکات و خلاصه گزارش

● در این گزارش پیش‌بینی پایه^(۱) (مرجع) قیمت و تولید نفت برای سال ۹۹ بر اساس گزارش ماهانه EIA در ماه اوت سال جاری در نظر گرفته شده که بر این اساس،

1- reference case

امریکا به این نتیجه رسید که سقوط قیمت‌های نفت تهدیدی جدی برای ثبات اقتصادی و سیاسی برخی از متحدان امریکا (در بین اعضای اوپک) است و گرایش به بنیادگرایی اسلامی را افزایش می‌دهد

انتظار می‌رود با افزایش قیمت‌ها از بار این مشکلات کاسته گردد.

● در بین اعضا اوپک، عربستان بالاترین میزان درآمد نفتی را به خود اختصاص داده است. (در حدود ۲۸٪ کل درآمد اوپک) پس از عربستان دیگر صادرکنندگان مهم نفت اوپک (ایران، ونزوئلا، عراق و نیجریه) قرار دارند.

● پیش‌بینی می‌شود عراق طی سال ۹۹ در حدود ۱۱/۴ میلیارد دلار درآمد نفتی بدست آورد که این حد بالاتر از سقف تعیین شده توسط سازمان ملل متحد تحت برنامه نفت در برابر غذا است. سقف تعیین شده توسط سازمان ملل برای هر شش ماه ۵/۲۶ میلیارد دلار بود که اخیراً به ۸/۳ میلیارد دلار در شش ماه افزایش یافته است.

● علاوه بر اعضا اوپک، کاهش قیمت‌های نفت طی سال گذشته و اوایل سال جاری، باعث صدمه دیدن سایر تولیدکنندگان غیر اوپک نظیر روسیه و مکزیک و نروژ نیز شده است. به عنوان مثال قسمتی از مشکلات جاری اقتصاد روسیه به سبب همین کاهش قیمت‌ها نفت بوجود آمده است. بنابراین افزایش در ادامه سال جاری می‌تواند سبب بهبود وضع اقتصادی این کشور گردد.

● بر طبق گزارش ماهانه EIA، افت قیمت‌های نفت در اواخر سال ۹۷ و سال ۹۸ باعث کاهش هزینه واردات نفت آمریکا به میزان ۲۰ میلیارد دلار شد. در سال ۹۸، ایالات متحده با واردات ۱۰/۷ میلیون بشکه نفت در روز ۵۰/۳ میلیارد دلار صرف واردات نفت نموده است در حالی که در سال ۹۷ با

واردات ۱۰/۲ میلیون بشکه در روز هزینه‌ای بالغ بر ۷۱/۲ میلیارد دلار صرف نمود.

مروری بر گذشته

همانگونه که می‌دانیم قیمت‌های نفت از اواخر سال ۹۷ و طی سال ۹۸ و اوائل سال ۹۹ به شدت کاهش یافت. بدنبال اجلاس ۲۳ مارس اوپک، مقرر شد تا طی سال ۹۹، ۱/۷ میلیون بشکه در روز از تولید این سازمان کاسته شود. بدنبال این تصمیم قیمت‌ها به یکباره شروع به افزایش نمودند. با افزایش قیمت‌های نفت در حالیکه طی شش ماهه اول سال ۹۹ درآمدهای نفتی اوپک ۴٪ کمتر از مدت مشابه سال قبل بود، انتظار می‌رود طی نیمه دوم سال این درآمدها ۵۵٪ افزایش یابد در عین حال درآمد اوپک (به استثنای سه سال)، در سال جاری کمترین میزان طی ۲۶ سال گذشته خواهد بود. (یادآوری می‌شود که پیش‌بینی درآمدهای اوپک در سناریوی مرجع یا (Refrence Case) انجام شده در صورتیکه در سناریوی قیمت پایین یا بالا این درآمدها بین ۱۰ تا ۱۵ درصد نوسان خواهند داشت).

قیمت سبد نفتی اوپک از ۱۹ دلار در نوامبر ۹۷ به ۱۰ دلار در دسامبر سال ۹۸ رسید. در واقع در مقایسه با شرایط بازار در سالهای قبل در سال ۹۸ ما شاهد یک شوک کاهشی قیمت بودیم که اثر منفی بر اقتصاد کشورهای صادرکننده و اثر مثبت بر اقتصاد کشورهای عمده وارد کننده نفت داشت. به عقیده EIA علل افت قیمت‌های نفت از اواخر سال ۹۷ تا اوایل ۹۹ شامل موارد زیر بوده است:

(۱) تصمیم اوپک مبنی بر افزایش ۱۰٪ در سهمیه‌های تولیدی اعضاء از اول دسامبر ۹۷

(۲) سرمای زستان کمتر از معمول در زمستان سالهای ۹۷-۹۸ و ۹۸-۹۹ در نیمکره شمالی

(۳) افزایش صادرات نفت عراق

(۴) کاهش تقاضای نفت بدلیل ادامه بحران اقتصادی در آسیای جنوب شرقی

اگر چه قیمت‌های نفت در حال حاضر بشدت افزایش یافته (حدود ۱۰ دلار نسبت به اول مارس) اما درآمدهای اوپک طی سال ۹۹ بطور کلی نسبت به سابقه تاریخی درآمدهای اوپک در سطح پایینی قرار دارد. افت شدید قیمت‌ها طی سال ۹۸ باعث شد تا بودجه سالیانه کشورهای اوپک دچار بهم ریختگی شود اما تداوم استحکام بازار و افزایش قیمت‌ها می‌تواند سبب افزایش درآمد و

توافق‌های کاهش

عرضه اوپک بار دیگر ثابت کرد که هرگاه اعضای این سازمان در جهت منافع مشترک خود دست به اقدامی هماهنگ بزنند می‌توانند به موفقیت‌های خوبی برسند

کاهش کسر بودجه دولتی در این کشورها گردد.

در کل سال ۹۸، درآمدهای نفتی اوپک در حدود ۹۹/۹ میلیارد دلار تخمین زده شده که ۳۵٪ کمتر از میزان درآمد حاصل در سال ۹۷ یعنی ۱۵۴ میلیارد دلار است. از نظر قیمت‌های واقعی (تعدیل به قیمت دلار سال ۱۹۹۰)، قله درآمدی اوپک در سال ۱۹۸۰ و در سطح ۴۳۹ میلیارد دلار بوده است. کمترین میزان درآمدی نیز در سال ۱۹۷۲ و به میزان ۷۷/۷ میلیارد دلار بوده است. درآمد نفتی اوپک بطور واقعی در سال جاری در حدود ۹۷ میلیارد دلار خواهد بود که در حدود ۱ درآمد این سازمان در سال ۱۹۸۰ خواهد بود.

روند تغییرات سهم اعضاء در درآمدهای اوپک

میزان سهم هر یک از اعضاء اوپک از کل درآمدهای نفتی این سازمان طی سه دهه گذشته متغیر بوده است اما برخی روندها را می‌توان به وضوح در آن تشخیص داد. اول اینکه در تمام برهه‌ها عربستان بیشترین سهم را از محل صادرات نفتی اوپک به خود اختصاص داده است. سهم عربستان از حدود ۲۰٪ در سال ۷۲ تا بالای ۴۰٪ طی سالهای ۱۹۸۰ متغیر بوده است. امروزه، درآمد صادراتی نفت عربستان در حدود ۲۸٪ از کل درآمدهای نفتی اوپک است. دومین نکته اینست که سهم درآمدی ایران پس از سالیان ۷۸-۷۹ یعنی زمان پیروزی انقلاب و

بلافاصله پس از آن یعنی وقوع جنگ ایران و عراق بشدت کاهش یافته و این کشور دیگر هرگز نتوانسته به سهم قبلی خود دست یابد. امروزه ایران، در حدود ۱۱٪ از کل درآمدهای نفتی اوپک را به خود اختصاص داده است. سوم اینکه، سهم درآمد صادرات نفت عراق بشدت متغیر بوده است، از حدود ۱۵٪ در اواخر سالهای ۱۹۸۰ تا نزدیک صفر درصد برای چندین سال پس از تصرف کویت در سال ۱۹۹۰ و بدنبال آن تحریم‌های سازمان ملل علیه این کشور. صادرات نفت عراق سپس تحت برنامه نفت در برابر غذای سازمان ملل شروع گردید که باعث شد سهم این کشور در درآمدهای نفتی اوپک بتدریج به ۱۱٪ برسد.

در اینجا به بررسی درآمدهای سه کشور عمده اوپک یعنی ایران، عربستان و ونزوئلا می‌پردازیم:

ایران

صادرات نفت حدود ۱٪ از کل درآمد دولتی ایران را تشکیل می‌دهد که این مقدار ۸۰ تا ۸۵ درصد از کل درآمد صادراتی کشور را شامل می‌شود. ایران با دو مشکل قیمت پایین نفت و کاهش تولید روبرو بود (ایران در

اجلاس ماه مارس اوپک متعهد به کاهش ۲۶۴ هزار بشکه در روز از تولید خود شد). برای سال ۱۹۹۹، انتظار می‌رود درآمد نفتی ایران به حدود ۱۳ میلیارد دلار برسد که ۲۴٪ بالاتر از میزان درآمد حاصله در سال گذشته است اما نسبت به سال ۹۷ کاهشی معادل ۲۲٪ را نشان می‌دهد. برای شش ماهه دوم سال ۹۹، انتظار می‌رود درآمد نفتی ایران به ۷/۵ میلیارد دلار برسد که ۵۲٪ از میزان درآمد حاصله در دوره مشابه سال قبل بیشتر خواهد بود. بودجه سالیانه ایران برای سال جاری بر پایه قیمت هر بشکه نفت ۱۱/۸ دلار برنامه‌ریزی شده که این قیمت حدود ۳ دلار کمتر از میزان پیش‌بینی قیمت نفت ایران توسط EIA برای سال جاری است. قبل از افزایش قیمت‌های نفت پیش‌بینی می‌شد که رشد اقتصادی ایران در سال ۹۹ در حدود ۲/۳-٪ باشد اما هم‌اکنون انتظار می‌رود که با افزایش قیمت‌های نفت رشد مثبتی در انتظار اقتصاد ایران باشد.

عربستان

عربستان سعودی بزرگترین تولید کننده نفت جهان و مهم‌ترین کشور عضو اوپک است. همانگونه که عربستان سعودی نقش

مهمی در پس پرده افت قیمت‌های نفت طی سالهای ۹۷ تا ۹۹ بازی نمود همچنین در دستیابی به توافق جمعی اعضا اوپک برای کاهش عرضه و افزایش قیمت‌ها نیز نقشی اساسی داشته است. در حال حاضر عربستان در حدود ۷/۶ میلیون بشکه در روز نفت تولید می‌کند که معادل ۲۸٪ کل تولید اوپک است. تولید عربستان در فوریه سال ۹۸ در سطح ۸/۷۶ میلیون بشکه در روز بود. عربستان سعودی در حدود ۱۷٪ از کل واردات نفت آمریکا را تأمین می‌نماید. (عربستان در بازار آمریکا بشدت با ونزوئلا و مکزیک در حال رقابت است) با توجه به اینکه درآمدهای نفتی ۹۰٪ کل درآمدهای صادراتی عربستان را تشکیل می‌دهد، افت قیمت‌ها در سال گذشته زیان بسیار زیادی به اقتصاد این کشور وارد ساخت.

بحران اقتصادی در آسیا یعنی منطقه‌ای که ۶۰٪ صادرات عربستان را جذب می‌کرد نیز باعث تشدید مشکلات این کشور در فروش نفت به این منطقه و کاهش تقاضا از سوی مشتریان شد.

درآمد صادرات نفتی عربستان در سال ۹۷ در حدود ۴۸/۱ میلیارد دلار بود و این میزان در سال ۹۸ با ۳۸٪ کاهش به حدود

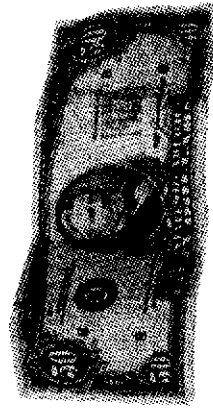
۲۹/۷ میلیارد دلار رسید. انتظار می‌رود درآمد صادرات نفت عربستان در سال جاری با ۱۷٪ افزایش به ۳۴/۶ میلیارد دلار برسد. به عقیده EIA، کاهش قیمت نفت می‌تواند از یک جهت به نفع منافع عربستان باشد. زیرا این کشور با ذخایری در حدود ۲۵۰ میلیارد بشکه نفت اثبات شده و پتانسیل یک تریلیونی ذخایر احتمالی و ممکن و دارا بودن حداقل هزینه تولید، می‌تواند در مقابل رقبای خود از کاهش قیمت‌های نفت منافع زیر را بدست آورد:

۱- محدود نمودن توسعه منابع دیگر انرژی‌زا، مثلاً جلوگیری از توسعه منابع نفتی غیر متعارف در کانادا و ونزوئلا.
۲- محدود نمودن سود سرمایه‌گذاری در حوزه‌های غیر اوپک با هزینه بالاتر تولید مانند خزر

علی‌رغم تلاش برای کاهش وابستگی به نفت هم‌اکنون در حدود ۹۰٪ درآمد حاصل از صادرات، ۷۰٪ درآمدهای دولتی و ۴۰٪ تولید ناخالص داخلی عربستان از محل فروش نفت تأمین می‌گردد که بشدت اقتصاد این کشور را در مقابل تغییرات قیمت نفت آسیب‌پذیر نموده است.

ونزوئلا

انتظار می‌رود درآمد نفتی ونزوئلا طی سال جاری به حدود ۱۲/۶ میلیارد دلار بالغ گردد که ۱۲/۴ درصد بالاتر از میزان درآمد حاصله در سال گذشته است. قیمت‌های پایین نفت، ونزوئلا را نیز مانند هر کشور دیگر صادرکننده نفت تحت تأثیر قرار داده و باعث ایجاد مشکلات اقتصادی-سیاسی در این کشور گردید. علی‌رغم افزایش اخیر قیمت‌های نفت انتظار می‌رود که اقتصاد این کشور در سال ۹۹، افتی معادل ۲/۶٪ داشته باشد. این در حالیست که رشد اقتصادی ونزوئلا در سال ۹۷ بالغ بر ۵/۹ درصد بود. کاهش درآمدهای نفتی باعث افت سرمایه‌گذاری و هزینه‌های دولتی گردید. برای نمونه در سال ۹۸، شرکت دولتی نفت ونزوئلا (PDVSA) بودجه خود را چندین بار کاهش داد و با ۲/۴ میلیارد دلار کاهش، هزینه‌های خود را به کمترین میزان طی ۱۰ سال گذشته رسانید. قبل از افزایش اخیر در قیمت‌های نفت PDVSA تصمیم گرفت که ۳۶٪ دیگر از بودجه خود را طی سال ۹۹ کاهش دهد. با روی کار آمدن رئیس‌جمهور چاوز انتظار می‌رود در سیاست‌های درهای

لازم است بر نامه‌ریزی دقیقی

برای اضافه درآمد

در نظر گرفته شود تا

این‌گونه نوسانات حداقل

تأثیر ممکن را بر اقتصاد و

برنامه‌های توسعه بگذارد

باز دولت قبلی بویژه در زمینه بخش نفت تجدید نظرهای اساسی صورت پذیرد که این امر می‌تواند منجر به کاهش سرمایه‌گذاری خارجی و محدود نمودن دخالت بخش خصوصی گردد. هم‌اکنون تولید هدف‌گیری شده برای سال ۲۰۰۷ در سطح ۵/۸ میلیون بشکه در روز است در حالیکه قبلاً هدف تولید ۶/۴ میلیون بشکه در روز دنبال می‌شد. هم‌اکنون پروژه ۲/۶ میلیارد دلاری توسعه میدان نفتی اورنیوکو (نفت سنگین) که مشارکتی بین شرکت کونکو ۵۱٪ و PDVSA ۴۹٪ است بدلیل مشکلات اقتصادی با تهدید جدی مواجه شده است. اخیراً مؤسسه Standard & Poor's در رتبه‌بندی خود امتیاز منفی به این پروژه داده است. ونزوئلا در حال تجدید نظر در مشارکتهای خارجی در بخش پایین دستی خود نیز می‌باشد PDVSA هم‌اکنون دارای ۷۳۰ هزار بشکه ظرفیت پالایشی در آمریکا است و علاوه بر آن ۴۲٪ سهام پالایشگاه Lyondell و نیمی از سهام پالایشگاه هس به ظرفیت ۳۲۰ هزار بشکه در روز را داراست.

کویت

درآمدهای نفتی کویت حدود ۹۰ درصد از درآمدهای دولت این کشور را شامل می‌شود (و نزدیک نیمی از GDP آن).

قیمتهای پایین نفت طی سالهای ۹۷ و ۹۸ سبب بروز مشکلات جدی مالی گردید و باعث شد دولت در جهت تغییر ساختار اقتصادی سریعاً اقدام کند. برای سال ۹۹، پیش‌بینی می‌شود که درآمد کویت از محل صادرات نفت به ۹/۲ میلیارد دلار برسد که ۱۵ درصد بیش از میزان درآمد سال ۹۸ است. اما در عین حال ۲۷ درصد پایین‌تر از درآمدهای حاصل شده در سال ۹۷ خواهد بود. وزیر دارایی کویت اعلام نموده که بودجه سال مالی ۲۰۰۰-۱۹۹۹ این کشور بر پایه قیمت هر بشکه نفت ۸ دلار بنا شده که ۲ دلار کمتر از میزان قیمت پایه بودجه سال قبل است. با توجه به قیمت‌های اخیر ۸ دلار بسیار محافظه‌کارانه است و انتظار می‌رود قیمت فروش نفت خام کویت در سال جاری به حداقل ۱۴/۵ دلار برسد. از بعد اقتصادی کویت ذخایر ارزی زیادی داشته و بدهی خارجی نیز ندارد.

بانک ملی کویت اخیراً طی گزارشی اعلام کرده که چنانچه اوپک سهمیه‌های کنونی را حفظ کند و رونق اقتصادی آسیا نیز صدمه نبیند متوسط بهای نفت صادراتی کویت در سال مالی این کشور (که از ژوئیه سال ۱۹۹۹ شروع شده است) به بالای ۲۰ دلار در بشکه بالغ خواهد گردید که در این صورت بجای کسر بودجه این کشور با مازاد بودجه نیز مواجه خواهد گردید.

هم‌اکنون صادرات نفت کویت ۱/۸۳ میلیون بشکه در روز (مجموع نفت خام و فرآورده‌های نفتی) است.

بررسی اجمالی درآمدهای نفتی غیراوپک

کاهش قیمت‌های نفت نه تنها اعضای اوپک بلکه سایر تولیدکنندگان غیراوپک، نظیر مکزیک و روسیه، را نیز دچار مشکلات عدیده‌ای نمود. مکزیک مجبور شد تا سه بار در بودجه سالانه خود طی سال گذشته تجدید نظر نماید، زیرا افت قیمت‌های نفت باعث از دست رفتن میلیاردها دلار از درآمدهای نفتی این کشورها شده بود. به علاوه، به علت سقوط قیمت‌های نفت بازار سهام مکزیک تا ۴۰٪ و پژو واحد پول آن ۱۳٪ ارزش خود در مقابل دلار از دست داد. دولت مکزیک در سال گذشته مجبور شد تا قیمت پایه فروش نفت خود در بودجه سالانه را از ۱۵/۵ دلار برآورد اولیه به ۱۱/۵ دلار کاهش دهد و بودجه مکزیک در سال جاری بر پایه قیمت

نفت بشکه ای ۱۱ دلار طراحی شد. شرکت Pemex که شرکت نفت دولتی این کشور است حدود ۴۰٪ درآمدهای دولتی این کشور را تأمین می‌کند.

روسیه نیز تا حدود زیادی به صادرات انرژی (نفت و گاز) وابسته است و با سقوط قیمت‌های نفت آسیب زیادی به اقتصادی این کشور وارد شده است. درآمدهای حاصل از صادرات نفت در سال گذشته در حدود ۲۵٪ کاهش یافت. در سال ۱۹۹۸، نیروی دومین صادرکننده نفت جهان، اولین کسری حساب جاری خود در دهه ۹۰ را شاهد بود (نفت، گاز و تولیدات مرتبط با این صنایع نیمی از کل صادرات نیرو را تشکیل می‌دهند) در سایر نقاط دنیا که تولید نفت با هزینه بالاتری صورت می‌گیرد نیز شاهد ضرردهی تولیدکنندگان و کاهش تولید بودیم به نحوی که در آمریکا در فاصله دسامبر ۹۷ تا دسامبر ۹۸ حدود ۵۰۰ هزار بشکه از تولید نفت کاسته شد. این کاهش در چاههای حاشیه مناطق تگزاس و اوکلاهما چشمگیرتر بود.

چشم‌انداز درآمد نفتی - نتیجه‌گیری

با توجه به روند جاری قیمت‌های نفت و پیش‌بینی تولید آینده، EIA پیش‌بینی نموده که درآمد نفتی اوپک در سال ۹۹ به میزان ۲۳/۸ درصد نسبت به سال ۹۸ افزایش یابد. در عین حال از نظر درآمد واقعی (تعدیل یافته با نرخ تورم) درآمد واقعی اوپک در سال ۹۹ به استثنای ۴ سال، پایین‌ترین درآمد این سازمان از ۲۶ سال گذشته تاکنون خواهد بود. EIA در پیش‌بینی ماه اوت خود قیمت سبد نفتی اوپک در پایان سال ۹۹ را ۱۹ دلار پیش‌بینی نموده است.

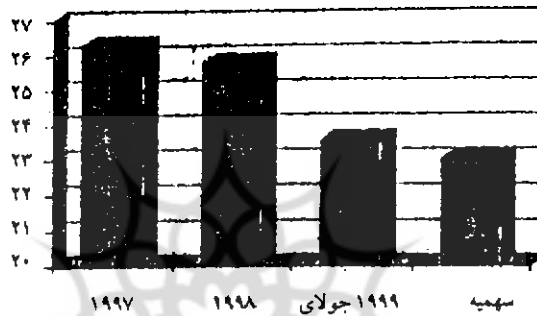
ملاحظات

۱- افزایش و کاهش قیمت‌های نفت در کل اقتصاد جهانی نقش مهمی ایفاء می‌نماید. در سال گذشته به اقتصاد کشورهای صادرکننده نفت آسیب شدیدی وارد شد. در مقابل کشورهای واردکننده سود سرشاری از خرید نفت ارزان بردند. سیاست‌های مالیات بر واردات نفت در OECD باعث شد تا سال گذشته بیشترین منفعت را دولتهای این کشورها از

دریافت مالیات‌هایی که حتی به ۶ برابر قیمت نفت بالغ می‌شود، ببرند. اکنون که قیمت‌ها تا حدودی بهبود یافته آنها می‌توانند با کاهش اندکی در مالیاتهای واردات نفت خام از اثر افزایش قیمت نفت بر اقتصاد مصرف‌کننده‌ها (درآمد قابل مصرف خانوار) بکاهند.

۲- توافقات کاهش عرضه اوپک بار دیگر ثابت نمود که هرگاه اعضای این سازمان در جهت منافع مشترک خود دست به اقدامی هماهنگ بزنند می‌توانند به موفقیت‌های خوبی نایل آیند. اوپک پس از افزایش تولید نادرست خود در نوامبر ۹۷ در سه نوبت اقدام به کاهش عرضه نفت نمود که باعث شد تا بازار بسمت تعادل عرضه و تقاضا و رسیدن

نمودار ۱- سهمیه تولید اوپک

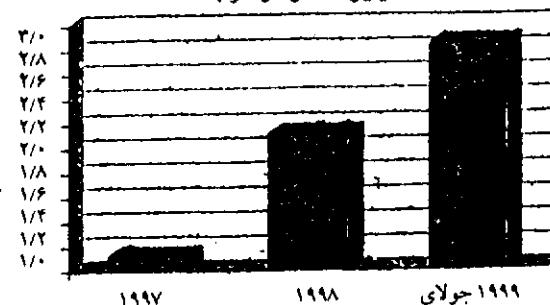

به سطح قیمت‌های عادلانه‌تر به پیش رود (نمودار ۱).

۳- بازگشت عراق به بازار نفت بزرگترین تهدید علیه توافقات کاهش عرضه اوپک محسوب می‌شود بخصوص که این احتمال وجود دارد که سقف سازمان ملل جهت فروش نفت این کشور برداشته شده و عراق بتواند تا هر میزان که توان دارد نفت وارد بازار نماید. هم‌اکنون آنچه از شواهد پیداست با دریافت قطعات یدکی و پشتیبانی فنی توان صادراتی عراق تا حدود ۳ میلیون بشکه در روز قابل افزایش است که می‌تواند بخش قابل توجهی از کاهش عرضه اوپک را پوشش داده و آن را خنثی نماید (نمودار ۲).

نمودار ۲- درآمدهای عراق

میلیون دلار در هر بشکه

۴- در گزارش ماه سپتامبر EIA قیمت‌های پیش‌بینی شده نفت برای سال جاری نسبت به پیش‌بینی ماه قبل (اوت) بین ۱ تا ۲/۵ دلار افزایش داشته است بنابراین درآمد اعضای اوپک در سال جاری می‌تواند باز هم بیشتر شود. (۲)

۵- توجه بیشتر به درآمدهای واقعی به جای درآمدهای اسمی می‌تواند باعث نگرشی منطقی‌تر بر بازار نفت و توجه به منافع واقعی کشورهای صادرکننده نفت شود. نمودار ۳ در همین رابطه ارائه گردیده است. همانگونه که مشاهده می‌کنیم درآمدهای واقعی اوپک تعدیل یافته با دلار سال ۱۹۷۴ بسیار کمتر از میزان این درآمدها در سال ۷۴ و نزدیک به سال فاجعه‌بار ۸۶ است (نمودار ۳). طبق محاسبات نشریه نفت و گاز عرب در فاصله ژانویه تا اوت سال جاری قیمت متوسط سبد نفتی اوپک به دلار جاری ۱۴/۷۲ بوده و این در حالیست که قیمت واقعی (تعدیل یافته با نرخ تورم و نرخ تسعیر ارز) تنها در حدود ۴/۱۱ دلار است. (۳)

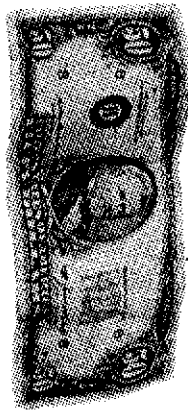
۶- همانگونه که اشاره شده سقوط قیمت‌های نفت تأثیر منفی ژرفی بر کشورهای صادرکننده داشته است. در نوامبر سال گذشته سازمان اطلاعات آمریکا در گزارشی تأکید نمود که: «سقوط قیمت‌های نفت تهدیدی جدی برای ثبات اقتصادی و سیاسی برخی متحدان آمریکا (در بین اعضای اوپک) است» و خاطر نشان ساخته بوده که این موضوع می‌تواند باعث افزایش گرایش به بنیادگرایی اسلامی و خطرات سیاسی در منطقه خاورمیانه گردد. (۴) بنابراین همواره منافع اقتصادی-سیاسی غرب با قیمت‌های پایین نفت تأمین نمی‌شود. البته در هر حالت قانون عرضه و تقاضا در بازار عمل نموده و قیمت‌ها را تعیین می‌کند اما نباید این احتمال را از نظر دور داشت که غرب از افزایش محدود قیمت‌های نفت ناخشنود نیست.

۷- طبق گزارش EIA درآمد نفتی کشورمان در سال جاری به سطح ۱۳ میلیارد دلار خواهد رسید. قیمت نفت

2- EIA, Short- Term Outlook Sep.99.

3- AOG, Sep.99.

4- AOG, 1 Dec 98.

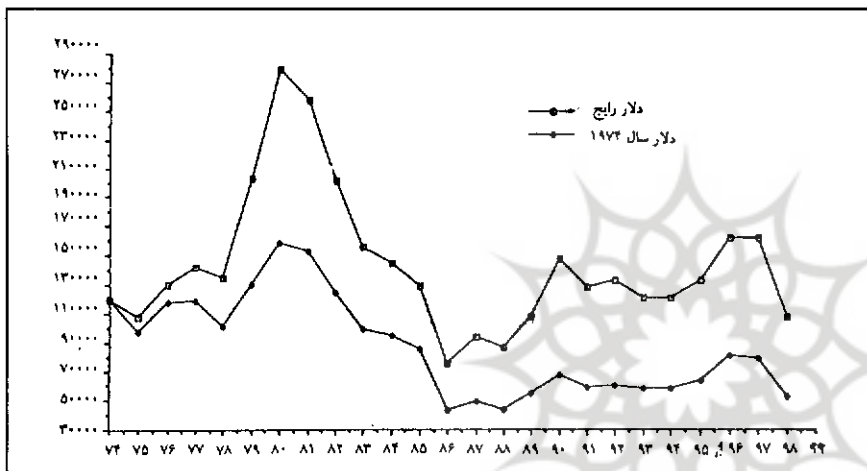
**علی‌رغم افزایش
 اخیر درآمد اوپک
 در سال ۹۹، این
 درآمد به طور
 واقعی کمتر از یک
 چهارم درآمد
 واقعی اعضای این
 سازمان در اوج خود،
 یعنی سال ۱۹۸۰ است**

منابع و مآخذ:

- 1- "OPEC Revenues Fact Sheet", EIA, Aug 1999.
- 2- "Will the Rise in Oil Price Prove Lasting". AOG, Sep 1999.
- 3- "Revenues Come Right", MEED, 3 Sep. 1999.
- 4- "OPEC Oil Revenues Soar", WPA, 6 Sep. 1999.
- 5- "Increase in OPEC Revenues Should Ease Budgetary Pressures", MEES, 30 Aug. 1999.
- 6- "Short-Term Energy Outlook", EIA, Oct. 1999.

پیش‌بینی شده در بودجه سال جاری ایران ۱۱/۸ دلار در هر بشکه می‌باشد که طبق برآورد نشریه MEES به میزان ۳ دلار کمتر از ارقام پیش‌بینی شده است. (۵) لذا لازم است برنامه‌ریزی دقیقی برای اضافه درآمد احتمالی در نظر گرفته شود تا این گونه نوسانات حداقل تأثیر ممکن را در اقتصاد و برنامه‌های توسعه‌ای ایفاء نماید. در واقع ایجاد صندوق ویژه‌ای جهت واریز وجوه درآمد مازاد و استفاده از آن در امور زیربنایی که اخیراً به آن توجه شده اقدامی در خور تحسین است.

۸- جدول ۱ درآمدهای حاصل از صادرات نفت هر یک از اعضا اوپک را با دلار ثابت ۱۹۹۰ نشان می‌دهد. همانگونه که مشاهده می‌شود درآمد نفتی کشورمان در سال قبل در حدود ۱ درآمد کشور در سال ۷۲ بوده و پیش‌بینی درآمد واقعی برای سال جاری نیز کمتر از میزان درآمدی در سال ۷۲ یعنی ۲۷ سال قبل است در حالی که طی این ۲۷ سال حداقل جمعیت کشورمان سه برابر شده است. با در نظر گرفتن این واقعیت درآمد سرانه صادرات نفتی کشور در سال گذشته در حدود ۱ درآمد سرانه صادرات مزبور در سال ۱۹۷۲ بوده است. اما بررسی اقتصاد کشور بیانگر این واقعیت است که وابستگی به درآمدهای نفتی تا حدودی کاهش یافته است.

جدول ۱. درآمدهای حاصل از صادرات نفت اعضای اوپک (دلار ثابت ۱۹۹۰) به میلیارد دلار

کشور	۱۹۷۲	۱۹۸۰	۱۹۸۶	۱۹۹۹
الجزایر	۴/۲	۲۰/۲	۴/۸	۴/۷
اندونزی	۲/۸	۲۲/۵	۵/۶	۳/۱
ایران	۱۲/۹	۲۰/۹	۶/۷	۱۰/۲
عراق	۴/۵	۴۳/۶	۸	۹
کویت	۸/۵	۲۸/۵	۷/۱	۷/۲
لیبی	۹/۱	۳۵/۳	۵/۵	۵/۴
نیجریه	۶/۶	۳۸/۶	۷/۷	۸/۹
قطر	۱/۴	۸/۵	۱/۶	۲/۹
عربستان	۱۴/۵	۱۶۲/۷	۲۱/۴	۲۷/۲
امارات	۳/۲	۲۹/۹	۶/۸	۸/۶
ونزوئلا	۹/۴	۲۸/۲	۷/۸	۹/۹
کل اوپک	۷۷/۲	۴۳۸/۸	۸۳/۰	۹۷/۲

5- MEES 30 Aug.99.